

Sygn. akt

III AUa 1485/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **15 kwietnia 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska (spr.) SSA Urszula Kocyłowska
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **15 kwietnia 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. K., L. K. (1) i T. K. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o wyrównanie emerytury i świadczenie niezrealizowane

na skutek apelacji pozwanego organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **25 października 2013 r.** sygn. akt **IV U 1142/13**

z m i e n i a zaskarżony wyrok i o d d a l a odwołanie.

Sygn. Akt III AUa 1485/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. po rozpoznaniu wniosku L. K. (1), A. K. i T. K. (1), decyzjami z 7 stycznia 2013r., odmówił wypłaty świadczenia niezrealizowanego po zmarłej T. K. (2).

W uzasadnieniu decyzji, przywołując w podstawie prawnej przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy podał, że wypłata nie przysługuje ze względu na brak „niezrealizowanego wniosku osoby zmarłej”.

Wnioskodawcy w skierowanym do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie odwołaniu zakwestionowali powyższe decyzje.

Zarzucili naruszenie art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) poprzez błędne przyjęcie, że utrata mocy prawnej art. 28 w zw. z art. 103a nastąpiła z dniem ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., w sytuacji gdy Trybunał Konstytucyjny nie wskazał w swoim wyroku ani w uzasadnieniu konkretnej daty utraty mocy prawnej wskazanych w odwołaniu przepisów, a tym samym stwierdzenie niezgodności przepisów ustawy z Konstytucją jest skuteczne ex tunc.

Przy tak sformułowanym zarzucie skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uchylenie decyzji z 12 października 2011r. w części w jakiej decyzja ta zawiesiła prawo zmarłej do emerytury za okres od 1 października 2011r. do 28 czerwca 2012r. i orzeczenie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. jest zobowiązany do zapłaty zawieszony emerytury spadkobiercom prawnym zmarłej poczynając od 1 października 2011r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności każdej kolejnej, zaległej miesięcznej raty, z uwzględnieniem przypadających w tym okresie waloryzacji, do dnia zapłaty.

Przytaczając wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r., jak również orzeczenia Sądu Najwyższego skarżący wywiedli, że „skoro organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury dla zmarłej T. K. (2) od 1 października 2011r., to w świetle przedstawionych orzeczeń, należy zmienić zaskarżoną decyzję i zobowiązać organ rentowy, aby wypłacił spadkobiercom prawnym nabyte świadczenie zmarłej poczynając od dnia jej zawieszenia”.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie po rozpoznaniu sprawy wyrokiem z 25 października 2013r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. do wypłacenia emerytury należnej T. K. (2) w okresie od 1 października 2011r. do 28 czerwca 2012r. A. K., L. K. (1) i T. K. (1) w równych częściach.

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że zmarła żona i matka wnioskodawców otrzymywała emeryturę od 4 grudnia 2008r. i świadczenie to pobierała do 30 września 2011r., kiedy to organ rentowy wstrzymał wypłatę, wobec kontynuowania przez T. K. (2) zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy. Podstawą wstrzymania wypłaty emerytury był art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw.

Ustalił nadto, że T. K. (2) zmarła (...), a do grona jej spadkobierców należą L. K. (1) – wdowiec i dzieci A. K. i T. K. (1).

Mając powyższe ustalenia na uwadze, Sąd Okręgowy stwierdził, że wobec orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego organ rentowy zobowiązany był do wypłacenia T. K. (2) emerytury od dnia wypłaty świadczenia.

Dokonując analizy art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd I instancji stwierdził, że „sformułowania w nim zawarte należy rozumieć w ten sposób, że regulacja ta odnosi się do sytuacji, w której osoba, która ubiega się o przyznanie świadczenia przed wydaniem decyzji zmarła i nie dotyczy sytuacji prawnej T. K. (3), której organ rentowy przyznał i wypłacał świadczenie do 30 IX 2011r.”

W podstawie prawnej rozstrzygnięcia Sąd dodatkowo powołał art. 477 14 § 2 kpc.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego skierował do Sądu Apelacyjnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R..

Zarzucając naruszenie art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji.

Nie godząc się z rozstrzygnięciem Sądu I instancji Zakład wywiódł, że T. K. (2), zmarła (...), nie złożyła wniosku o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej ostateczną decyzją o zawieszeniu wypłaty świadczenia na podstawie art. 103a i o wypłatę świadczeń za okres wstrzymania. Tym samym wnioskodawcy nie mogą żądać wypłaty świadczenia niezrealizowanego, w przedmiocie, w którym nie został złożony wniosek przez osobę wyłącznie uprawnioną tj. T. K. (2).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. jest uzasadniona i w związku z tym zasługuje na uwzględnienie.

Wyrok ten bowiem wydany został z zarzucanym mu naruszeniem art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez błędne przyjęcie, na skutek niewłaściwej wykładni powołanego przepisu, że organ rentowy w uwzględnieniu wniosku zobowiązany był wypłacić mężowi i dzieciom zmarłej należną jej emeryturę za okres od 1 października 2011r. do 28 czerwca 2012r.

W sprawie bezsporne jest, że T. K. (2) decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z 12 grudnia 2008r. uzyskała prawo do emerytury i świadczenie to pobierała do 30 września 2011r. Decyzją z 3 października 2011r. organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną zatrudnienia, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W dniu (...) T. K. (2) zmarła, zaś jej spadkobiercy 21 grudnia 2012r. wystąpili do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wypłatę emerytury zmarłej za okres od 1 października 2011r. do 28 czerwca 2012r.

W świetle naprowadzonych wyżej okoliczności stwierdzić trzeba, że decyzja organu rentowego odmawiająca uwzględnienia wniosku jest trafna i zgodna z prawem.

Generalną zasadą ustaloną w art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U z 2013r. poz. 1440) jest, że świadczenie wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, co oznacza, że poza przypadkami przewidzianymi w ustawie, organ rentowy wszczynają postępowanie zmierzające do ustalenia uprawnień ubezpieczonych wyłącznie na ich wniosek.

Przepis art. 136 ust. 1 stanowi z kolei, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenie należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku – innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Wobec takiego brzmienia przytoczonego przepisu należy stwierdzić, że warunkiem niezbędnym domagania się przez członków rodziny zmarłego wypłaty niezrealizowanego świadczenia jest uprzednie złożenie przez niego stosownego wniosku.

Fakt niezgłoszenia przez T. K. (4) wniosku o wypłatę świadczenia za okres od daty jego wstrzymania jest poza sporem, a zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego jej spadkobiercy nie mogą skutecznie ubiegać się o wypłatę emerytury zmarłej za okres zawieszenia w trybie art. 136 ustawy emerytalno – rentowej.

Sąd Apelacyjny stwierdzając bezzasadność żądania wnioskodawców miał na uwadze jeszcze jedną istotną okoliczność.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 listopada 2012r. orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie w uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny bardzo ściśle określił krąg emerytów, do których orzeczenie to się odnosi stwierdzając, że „obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010r.” Stwierdził też, że przepis ten nadal pozostaje w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011r.

T. K. (4), która prawo do emerytury nabyła przed dniem 8 stycznia 2009r. nie znalazła się zatem w kręgu osób, które mogłyby skorzystać z dobrodziejstwa wynikającego z orzeczenia Trybunału. Takie stanowisko zostało także utrwalone w orzecznictwie sądów apelacyjnych i zaakceptowane przez Sąd Najwyższy.

Możliwość ubiegania się o wypłatę emerytury za okres zawieszenia dla osób, które prawo do świadczenia uzyskały przed dniem 8 stycznia 2009r. stworzyła dopiero ustawa z dnia 13 grudnia 2013r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od 1 października 2011r. do dnia 21 listopada 2012r. (Dz. U. z 2014r. poz. 169), która weszła w życie z dniem 19 lutego 2014r.

Stosownie do art. 7 ust. 1 powołanej ustawy wypłata zawieszony emerytury następuje na wniosek emeryta, zgłoszony zgodnie z ust. 3 do organu rentowego.

W przedmiotowej sprawie wniosku takiego zabrakło, stąd też nie jest możliwe uwzględnienie roszczenia wnioskodawców. Ta okoliczność ma znaczenie przesądzające dla stwierdzenia, że decyzja organu rentowego była prawidłowa, zaś odmienne stanowisko Sądu I instancji nie zasługuje na akceptację.

Oceny tej nie zmienia fakt odesłania w ustawie z 13 grudnia 2013r. w art. 10 pkt. 1 do odpowiedniego stosowania art. 136 ustawy o emeryturach i rentach, gdyż, jak wskazano wyżej, zgodnie z tym przepisem prawo do niezrealizowanego świadczenia uzyskują członkowie rodziny zmarłego wyłącznie w przypadku uprzedniego złożenia przez niego wniosku o świadczenia z zabezpieczenia społecznego.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji stosownie do art. 386 § 1 kpc.

(...)

(...)

1. (...)

2. (...)

(...)